

door Emiel SMISSAERT

GERARD WALSCHAP EN RAYMOND BRULEZ

Oostwaarts naar Knokke

Wenduine blijft zeer geliefd als gezinsbadplaats, in een groene omgeving met duinen, een mooi strand en niet zo bijster veel inwoners.

Gedurende een viertal jaren, zo wist Fernand Bonneure te achterhalen (40), was Floris Putman (1902-1948), een jongere broer van de meer bekende Willem Putman (alias Jean Du Parc, 1900-1954), hier kapelaan. Hij schreef Levensbeelden uit Vlaanderen en een gemoedelijk toneelstuk Bernardientje van Blankenberge. Gerard Walschap heeft beide broers Putman daar heel goed gekend.

Afkomstig uit Wenduine is de dichter Andries Poppe (°1921) die om den brode naar Brussel uitgeweken is (41).

Maurits Sabbe (1873-1938) was in vroegere dagen een geliefd en graag gelezen auteur, zeker in West-Vlaanderen. Hij beschikte over het vermogen om niet alleen stemmingen op te roepen, maar tevens om een eigen, innige sfeer te creëren die vooral de lezer-van-toen voor zich wist te winnen. In Het pastorken van Schaerdycke (1919) is de hoofdfiguur Pieter Wancourt, pastoor van Wenduine (42).

Van 1928 tot 1938, telkens in de maand juli, brachten Gerard Walschap (°1898) en zijn gezin hun vakantie door in het Hôtel des Ondes te Wenduine. De schrijver kwam graag aan de kust : niet alleen voor de sfeer, maar vooral omdat hij daar de rust vond om zijn proza in de beste omstandigheden neer te pennen. "Ik schreef", herinnert hij zich, "gezet in een putje dat ik met de handen uitholde in de duinen; ik schreef in een appartement, in een hotel, in een dorp, op de dijk en het ging overal vanzelf". (43) Op een foto heeft Gerard Walschap neergeschreven hoe intens hij kon genieten : "Dit is de prachtige witte hoeve tussen Wenduine en Blankenberge, waarnaar ik op mijn wandelingen (...) nooit uitgekeken was. Nooit vergeet ik ook het vergezicht vanuit Hôtel des Ondes naar Brugge, toen niets dan weiden !"

Hoe de roman Celibaat (1934) tot stand kwam vertelde Walschap aan Albert Westerlinck als volgt (44) :

Ik heb dat boek tijdens de namiddagen van twee vakantiemaanden geschreven in de bekende Villa Vanderhaeghen te Wenduine, zittend in een kamertje van drie bij drie meter, aan een tafel voor een raam als dat van een winkel, dat uitzag op weiden vol vee, rijen van verwrongen zeedennen en bij elkaar weder het belfort en de andere torens van Brugge. Mijn vrouw en kinderen waren aan het strand, ik werd door niets of niemand gestoord. 's Morgens zwom ik, ravotte de kinderen, of trok met hen en onderpastoor Floris Putman, de broer van Willem, de duinen in. 's Avonds wandelde ik met mijn vrouw naar Blankenberge, om er in het bekende Café La Pomme de specialiteit van het huis te savoureren : een pint kriekenlambik en een half pond garnaal. Het zat er vol Brusselaars, mensen van wie het dialect op enkele klanken na op het mijne lijkt; wij zaten er zo dicht op elkaar dat iedereen met stoel en armen contact had met anderen en onwille-

keurig terloops deelnam aan elkaars gesprek. Dat haalde mij uit mijn boek, ik voelde mij opgenomen door eigen volk en ik beken deemoedig dat ik daar naar het toilet ging voor wat ik gemakkelijk in de duinen kon doen, alleen om voorbij de toog te gaan, waar de dikke oude moeder zat te surveilleren, en door haar te worden vereerd met de nauwelijks merkbare glimlach die zij slechts overhad voor zeer geregelde en vertrouwenwekkende klanten. In augustus stond de hemel vol sterren en gingen wij bij het naar huis terugkeren wel eens in de duinen liggen. Het boek schreef zichzelf. Ik was er nooit uit en ook nooit in, gelijk een ram met zijn horens in de bramen.

Blankenberge telt, als één van de grootste badsteden van de Belgische kust, in de zomermaanden een massa toeristen. Letterkundigen als Emmanuel Hiel (1834-1899), de reeds genoemde Willem Putman en ook Karel van de Woestijne kwamen er graag langs.

In Blankenberge woonde Jos Jansen (1888-1968), een gevierd toneelschrijver van bekende volkse en humoristische stukken (De wonderdokter (1927) en De klucht van de brave moordenaar (1937), verfilmd in 1955-1956) in de Koninginnelaan 41; hij oefende zijn beroep van tolbeamte te Zeebrugge uit.

Een monument opgericht ter ere van Hendrik Conscience siert de Grote Markt : een man in visserskledij zit in gebogen houding met een boek in de handen, want herinner u de slagzin : " Conscience, hij leerde zijn volk lezen". Een uitspraak die de vele verdiensten van onze grootmeester uit de negentiende eeuw ten volle recht doet. Hendrik Conscience heeft af en toe Blankenberge bezocht en schreef daarover : "Ik hoop dat de lucht van Blankenberge, de zee en de baden mij goed zullen doen." (45)

Blankenberge telt enkele schrijvers, van belang voor de Nederlandse letterkunde, die aan de kust hun jeugdijaren doorbrachten maar om den brode uitgeweken zijn naar het binnenland. Wij denken aan Ria Scarphout, Urbain van de Voorde en Raymond Brulez. Een dichteres als Jeanne Vandeputte verdient een aparte, eervolle vermelding.

Ria Scarphout (°1930) is het literaire pseudoniem van Arlette Paepe en zij werd geboren in Uitkerke, een kleine gemeente die inmiddels bij Blankenberge werd gevoegd. Scarphout studeerde in Brussel aan het Instituut voor Journalistiek en aan het Koninklijk Muziekconservatorium (voordrachtskunst). Zij was journaliste bij de Werelduitzendingen van de BRT (1962-1969) en is sedert 1968 verbonden aan het Stedelijk Muziekconservatorium te Brugge, als lerares dictie en voordrachtskunst. Op haar actief staan jeugdverhalen, novellen en een paar romans. Maar zoals vele letterkundigen begon zij met gedichten. Na Boven de tuinen (1959) verscheen in 1960 Gordel en sluier, dat bekroond werd met de Poëzieprijs van de Provincie West-Vlaanderen. "In haar werk spelen vooral het mytische en een sterk (vrouwelijk) élan een belangrijke rol" (46). Ruime bekendheid kwam pas toen haar tweedelige bloemlezing Prosit, proza, poëzie (resp. 1972 en 1978) gepubliceerd werd.

Urbain van de Voorde (1893-1966) is door niet-specialisten zo goed als vergeten, al was hij indertijd een geducht en gevreesd criticus. Dit bezorgde hem de bijnaam "Paus Urbanus", maar eveneens, in 1935, de Vijfjaarlijkse Staatsprijs voor Kritiek". Via Brugge is hij naar Brussel gaan wonen, waar hij een administratieve functie had en sinds 1947 als kunstcriticus werkte voor De Standaard. Hij heeft

een reputatie opgebouwd, niet alleen als auteur van diepzinnig literair criticus (Modern, al te modern (1931) en 'k Heb menig uur bij U... (1937) én als essayist. Een van die essays, Gezelle's eros (1930) was voor die tijd gedurfd en getuigde van een vernieuwde en eigen visie op het fenomeen Gezelle.

Meer bekend gebleven is Raymond Brulez (1895-1972). In 1988 werden zijn memoires heruitgegeven onder de titel Mijn woningen. Zijn ouders baatten te Blankenberge een hotel uit op de hoek van de Botermarkt; het gebouw is inmiddels afgebroken. Zijn vader was zowel gemeentesecretaris als hotelier. "Borgen" is synoniem voor Blankenberge in Brulez' vier delen tellende geromanceerde herinneringen, oorspronkelijk uitgegeven van 1950 tot 1954. Voor het eerste deel, Het huis te Borgen, werd hem de driejaarlijkse Staatsprijs voor Verhalend Proza toegekend. Over de (riskante?) heruitgave schrijft de criticus Freddy de Schutter het volgende (47) :

(...) Brulez beschikt over een kwaliteit die alle andere feiten met één klap goedmaakt. De gave namelijk die je het best als het trefzekere schrijversoog kunt aanduiden. Het zeldzame talent om in een situatie, een gebeuren, een medemens juist de typerende lijnen te onderkennen die volheid en geloofwaardigheid aan de tekening geven. (...) Mijn woningen rekest af - hoe kan het anders? - met een zeker Vlaams verleden. (...) Meer dan eens begin je aan Marnix te denken. Dezelfde skipsis, dezelfde ironie. Onmacht om vat te krijgen op dat raadselachtige allegaartje, dat leven heet. Sarkasme als een pover en eigenlijk niet ter zake doende verweer. De gelijkenis klopt en gaat tegelijk maar voor de helft op. Want Gijsen was kwetsbaarder dan Brulez. (...) Brulez was van in het begin een man van weinig illuzies en geringe verwachtingen. Een onbeschreven blad. Misschien ligt daar wel de verklaring waarom het publiek zo koeltjes op Mijn woningen reageerde (in de vijftiger jaren). Het boek kreeg eerst een prijs en verdween vervolgens geruisloos uit de belangstelling. Te vlak, te gemakkelijk (?)

Enkele jaren geleden werd ook zijn debuut André Terval of Inleiding tot een leven van gelijkmoedigheid heruitgegeven. Een debuut dat in de jaren twintig moeizaam een uitgever vond (pas in 1930). Sedert het overlijden van Raymond Brulez in augustus 1972 is het rondom hem stil, té stil geworden. Het tijdschrift Ons Erfdeel pakte in 1977 nog wel uit met een goed opstel van Raymond Vervliet over Raymond Brulez, of het pakt van de flamingant met de frankofiel, maar dan is er gedurende jaren niets merkwaardigs te signaleren. Niet te verwonderen dat de Nederlandse schrijver en criticus Pierre H. Dubois zijn inleiding tot de memoires van Brulez de titel meegaf : Raymond Brulez, de "onbekende bekende" !

Brulez' professioneel leven mag geslaagd genoemd worden : hij bracht het tot hoofd van de gesproken uitzendingen bij het N.I.R., nu B.R.T. genaamd. En om nog even terug te komen op zijn literair werk : al heeft hij, al bij al, niet zoveel louter-kreatief-werk op zijn aktief, des te productiever was zijn kritisch werk : vooral de Franse letteren lagen hem nauw aan het hart en in diverse tijdschriften (o.a. Het boek van nu) werden vele opstellen en recensies van zijn hand opgenomen. Hij had een goede kijk op de literatuur en soms heeft hij heel merkwaardige meningen op papier gezet die getuigen van een eigen, rijpe visie. Het is dan ook te betreuren

dat zijn kritisch werk, waarvan het beste een bundeling-in-boekvorm zou verdienen, vandaag de dag amper nog geraadpleegd wordt...

- (40) F. Bonneure : Literaire gids voor West-Vlaanderen (1985), p. 29.
- (41) F. Bonneure, o.c. Voor meer details, zie aldaar p. 28 en 29.
- (42) Literaire gids van België, Nederland en Luxemburg (1971), p. 197.
- (43) Brief G. Walschap d.d. oktober 1978.
- (44) A. Westerlinck : Gesprekken met Walschap. Deel 1 (1969), p. 99-100. Voor de roman Sybille (1938) ging Walschap twee weken werken te De Panne; hij logeerde in Hôtel "Mon Bijou" op de Markt aldaar. Zie : Album Gerard Walschap (1986) p. 77.
- (45) R. Boterberge : Hendrik Conscience en Blankenberge (1983) p. 23.
- (46) In : Winkler Prins lexicon van de Nederlandse letterkunde (1986), p. 352.
- (47) In : De Standaard. Standaard der Letteren, 1988.

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIÉTARD

BELEG VAN OOSTENDE 1601-1604 - AANKOMST VAN AMBROSIUS SPINOLA 1603

Daar de Spaanse troepen geen verdere noemenswaardige successen boekten, liet Aartshertog Albrecht nieuwe troepen samenstellen in Italië en Spanje.

Door Kolonel BENTING, graaf BIGLIA en heer VAN ROTONAU werden 3 regimenten in Duitsland samengesteld en in Lotharingen werden nogmaals 1.500 ruiters aangeworven.

Verschillende steden in het noorden van Frankrijk (Lille, Douai en Orchies) moesten elk 1.500 manschappen leveren en ze daarbij nog onderhouden. Henegouwen werd verplicht 800 man te leveren.

Rond 15 juli 1603 kwamen de verse troepen uit Spanje en Italië aan in de Zuidelijke Nederlanden. Met deze troepenmacht kwam ook Ambrosius SPINOLA (broer van Frederic SPINOLA) mee naar Oostende.

Hij had enkel deze post aangenomen indien hij als opperbevelhebber van alle Spaanse troepen met betrekking tot het beleg van Oostende werd belast. Vanaf zijn aankomst kreeg hij van Aartshertog Albrecht er de financiële administratie kado bij.

Zijn belofte aan de Aartshertog luidde : de overgave van de vesting van Oostende en dit met eigen financiële middelen. Na zijn aankomst nam hij onmiddellijk de verloederde financiën in handen en strafte alle uitbuiters en profiteurs.

Onder de hoge officieren was er weldra afgunst daar deze Spinola boven bevoegde kapiteins werd genomen voor dit beleg. Na een periode was er van deze afgunst echter niets meer te merken daar alle officieren de oorlogskunde van Spinola gingen bewonderen.

De opgelegde lasten voor de bevolking werden nu met kennis van zaken en voor het juiste doel gebruikt.

Nieuwe aanvalwapens werden vervaardigd en uitgetest met wisselende kansen. Bij iedere aanval op de vesting werd er massaal gebruikt gemaakt van materialen allerhande en goed getrainde manschappen. Men begon reeds op het einde van 1603 de resultaten van SPINOLA's